

Ο.Α.Σ.Θ.

ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Αριθμ. πρωτ. 1597Β/2019

Θεσσαλονίκη, 08.12.2020

Π ρ ο ς

Τον κ. Πρόεδρο και Διευθύνοντα Σύμβουλο του Ο.Α.Σ.Θ..

ΘΕΜΑ: «Αναπαύσεις»

Α.- Με τις διατάξεις του Π.Δ. 88/1999 (ΦΕΚ 94Α΄/13.05.1999) καθορίζονται οι ελάχιστες προδιαγραφές για την οργάνωση του χρόνου εργασίας σε συμμόρφωση με την οδηγία 93/104/ΕΚ. Οι διατάξεις του ως άνω διατάγματος εφαρμόζονται σε όλες τις επιχειρήσεις, εγκαταστάσεις, εκμεταλλεύσεις και εργασίες του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 2 του Π.Δ. 88/1999 ορίζεται ότι: «... 1. χρόνος εργασίας: Κάθε περίοδος κατά τη διάρκεια της οποίας ο εργαζόμενος ευρίσκεται στην εργασία, στη διάθεση του εργοδότη και ασκεί τη δραστηριότητα ή τα καθήκοντά του, σύμφωνα με τις ισχύουσες ρυθμίσεις, για κάθε κατηγορία εργαζομένων.

2. Περίοδος ανάπαυσης: Κάθε περίοδος που δεν είναι χρόνος εργασίας.

5. Εργασία κατά βάρδιες: Κάθε μέθοδος οργάνωσης της ομαδικής εργασίας, κατά την οποία οι εργαζόμενοι διαδέχονται ο ένας τον άλλον στις ίδιες θέσεις εργασίας με ορισμένο ρυθμό, περιλαμβανομένου του ρυθμού περιτροπής και η οποία μπορεί να είναι συνεχής ή ασυνεχής πράγμα το οποίο υποχρεώνει τους εργαζόμενους να επιτελούν μια εργασία σε διαφορετικές ώρες, σε μια δεδομένη περίοδο ημερών ή εβδομάδων.

6. Εργαζόμενος σε βάρδιες: Κάθε εργαζόμενος με ωράριο που εντάσσεται σε πρόγραμμα εργασίας κατά βάρδιες.

7. Εβδομάδα: Η χρονική περίοδος επτά ημερών με έναρξη την 00:01 ώρα της Δευτέρας και λήξη την 24:00 της επόμενης Κυριακής.»,

ενώ σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 3 καθορίζεται ότι: «Ημερήσια ανάπαυση: Για κάθε περίοδο είκοσι τεσσάρων (24) ωρών, η ελάχιστη ανάπαυση δεν μπορεί να είναι κατώτερη από έντεκα (11) συνεχείς ώρες. Η περίοδος των είκοσι τεσσάρων (24) ωρών αρχίζει την 00:01 και λήγει την 24:00 ώρα».

Σύμφωνα δε με τη διάταξη του άρθρου 5 του παραπάνω Π.Δ. καθορίζεται ότι: «Στους εργαζόμενους εξασφαλίζεται ανά εβδομάδα, ελάχιστη περίοδος συνεχούς ανάπαυσης εικοσιτεσσάρων (24) ωρών, η οποία συμπεριλαμβάνει κατ' αρχήν την Κυριακή, ανάλογα με τις ισχύουσες για κάθε κατηγορία εργαζομένων διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας και

πρακτικές, στις οποίες προστίθενται οι δώδεκα (12) συνεχείς ώρες της ημερήσιας ανάπαυσης του άρθρου 3 του παρόντος.

Αν δικαιολογείται για αντικειμενικούς ή τεχνικούς λόγους ή από τις συνθήκες οργάνωσης της εργασίας μπορεί να ορισθεί ελάχιστη περίοδος ανάπαυσης εικοσιτεσσάρων (24) ωρών.

Όπου προβλέπεται από τις οικείες διατάξεις η Κυριακή, ως ημέρα εβδομαδιαίας ανάπαυσης, αυτή αρχίζει την 00:01 ώρα και λήγει την 24:00 ώρα. Για τους εργαζόμενους σε δραστηριότητες που λειτουργούν ολόκληρο το εικοσιτετράωρο με σύστημα διαδοχικών ομάδων εργασίας, η Κυριακή, μπορεί να αρχίζει την 06:00 ώρα ή την 07:00 ώρα και να λήγει την αντίστοιχη ώρα της Δευτέρας.

Οι ρυθμίσεις των αμέσως προηγούμενων δύο εδαφίων ισχύουν αναλόγως και σε όσες περιπτώσεις, ως ημέρα εβδομαδιαίας ανάπαυσης προβλέπεται από την οικεία νομοθεσία άλλη ημέρα εκτός της Κυριακής».

Β.- Αντίστοιχα, με τις διατάξεις του Β.Δ. 748/1966 (ΦΕΚ 179Α΄/13.09.1966) καθορίζονται οι διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας περί εβδομαδιαίας και Κυριακής αναπαύσεως και ημερών αργίας. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 κατά την Κυριακή και τις καθοριζόμενες αργίες απαγορεύεται στους μισθωτούς πάσα βιομηχανική, βιοτεχνική, εμπορική εργασία και πάσα επαγγελματική εν γένει δραστηριότητα. Οι διατάξεις περί υποχρεωτικής αναπαύσεως την Κυριακή και τις καθοριζόμενες αργίες, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 7 του ως άνω Β.Δ. δεν εφαρμόζονται επί μισθωτών απασχολούμενων σε επιχειρήσεις, εκμεταλλεύσεις, υπηρεσίες και εργασίες μεταξύ των οποίων της μεταφοράς προσώπων ή πραγμάτων παντός είδους.

Σύμφωνα δε με τις διατάξεις του άρθρου 10 του ως άνω Β.Δ. ορίζεται ότι: «1. Μισθωτοί εκ των υπαγομένων εις τας διατάξεις του παρόντος απασχολούμενοι κατά Κυριακήν, εξαιρέσει της περιπτώσεως της παρ. 1 του αρθρ. 6 του παρόντος άνω των πέντε ωρών, δικαιούνται, ανεξαρτήτως του κύρους της συμφωνίας περί της απασχολήσεως ταύτης και των άλλων ενδεχομένων συνεπειών, αναπληρωματικής εβδομαδιαίας αναπαύσεως διάρκειας 24 συνεχών ωρών κατ' άλλην εργάσιμον ημέραν της αρξαμένης την Κυριακήν εβδομάδος, αρχομένων από της ώρας λήξεως της εργασίας.

2. Η ημέρα της αναπληρωματικής εβδομαδιαίας αναπαύσεως καθορίζεται υπό του εργοδότη, αναγραφόμενη εις τους πίνακας ωρών εργασίας και εβδομαδιαίας αναπαύσεως. Τα της συμπληρώσεως των πινάκων ωρών εργασίας δια στήλης εβδομαδιαίας αναπαύσεως, της διάρκειας ισχύος, θεωρήσεως και αναρτήσεως τούτων ως και πάσα αναγκαία λεπτομέρεια δια την εφαρμογήν της παρούσης παραγράφου ορίζονται δι' αποφάσεων του Υπουργού Εργασίας.

3. Εις τας περιπτώσεις, καθ' ας επιτρέπεται η κατά Κυριακήν εργασίαν, η κατανομή της 24ωρου συνεχούς αναπληρωματικής εβδομαδιαίας αναπαύσεως δέον να γίνεται κατά τρόπον ώστε ανά περίοδον επτά εβδομάδων η μια τούτων, κατά τμήμα τουλάχιστον δώρου, να εμπίπτει εις ημέραν Κυριακήν, εκτός εάν τα εφαρμοζόμενα προγράμματα εργασίας εξασφαλίζουν επτά αναπαύσεις καθ' ημεράν Κυριακήν εντός του έτους, επιφυλαττομένων των κειμένων διατάξεων, περί αναπαύσεως των μισθωτών των επιχειρήσεων και εκμεταλλεύσεων μεταφοράς προσώπων και πραγμάτων.

4.Επί μισθωτών του Δημοσίου και Ν.Π.Δ.Δ. ως και επιχειρήσεων ή εκμεταλλεύσεων του Δημοσίου ή Ν.Π.Δ.Δ. ή τοιούτων κοινής ωφελείας, ως και επιχειρήσεων απασχολουσών ένα μόνον μισθωτόν ορισμένης ειδικότητος δύναται αντί της αναπληρωματικής εβδομαδιαίας αναπαύσεως, μετ' άδειαν της αρμοδίας Επιθεωρήσεως Εργασίας, χορηγουμένην μετά προηγουμένην διαπίστωσιν της αδυναμίας χορηγήσεως αναπληρωματικής εβδομαδιαίας αναπαύσεως, να χορηγώνται, ανά περίοδον τεσσάρων μηνών, συνεχείς ημέραι άδειας απουσίας (συμψηφιστικάί άδειαι) ίσα προς τον αριθμόν των Κυριακών καθ' ας ο μισθωτός απησχολήθη.

5. Μισθωτός εκ των υπαγομένων εις τας διατάξεις του παρόντος απασχολούμενος κατά Κυριακήν μέχρι πέντε ώρας δύναται ν' αξιώση ισόχρονον αναπληρωματικήν εβδομαδιαίαν ανάπασιν εκ του εργασίμου χρόνου άλλης ήμέρας της αρξαμένης την Κυριακήν εβδομάδος».

Γ.- Οι ημέρες υποχρεωτικής αργίας που από το νόμο έχουν καθορισθεί και κατά τις οποίες απαγορεύεται κάθε βιομηχανική, βιοτεχνική, εμπορική εργασία, επαγγελματική δραστηριότητα, καθώς και η απασχόληση των μισθωτών είναι οι εξής (Δ.Ε.Ν. 75/2019 σελ. 393):

- 1.- 25η Μαρτίου,
- 2.- η Δευτέρα του Πάσχα,
- 3.- η εορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου (15η Αυγούστου),
- 4.- η εορτή της Γεννήσεως του Χριστού (25η Δεκεμβρίου),
- 5.- η Δεύτερη μέρα των Χριστουγέννων (26η Δεκεμβρίου) ([άρθρο 42, Ν. 4554/2018](#)),
- 6.- η 1η Μαΐου καθορίζεται ως ημέρα υποχρεωτικής αργίας ([άρθρο 14, Ν. 4468/2017](#)) και
- 7.- η 28η Οκτωβρίου είναι μία από τις εξαιρέσιμες εορτές του έτους, αλλά έχει το χαρακτήρα της προαιρετικής αργίας.

Η μόνη διαφορά μεταξύ αυτών των δύο κατηγοριών αργιών είναι ότι στις υποχρεωτικές αργίες απαγορεύεται η απασχόληση των μισθωτών, ενώ κατά την προαιρετική αργία εξαρτάται από την κρίση (βούληση) του εργοδότη αν θα λειτουργήσει την επιχείρηση.

Οι μισθωτοί που θα απασχοληθούν ημέρα υποχρεωτικής αργίας δικαιούνται να λάβουν αν αμείβονται με ημερομίσθιο, το συνήθως

καταβαλλόμενο ημερομίσθιο τους και προσαύξηση 75% που θα υπολογισθεί στο νόμιμο ωρομίσθιό τους για όσες ώρες απασχοληθούν. Αν αμείβονται με μηνιαίο μισθό: α) αν μεν πρόκειται για μισθωτούς επιχειρήσεων που λειτουργούν νομίμως κατά τις Κυριακές, μόνο προσαύξηση 75% που θα υπολογισθεί στο 1/25 του νόμιμου μισθού τους και όχι άλλη αμοιβή, διότι η αμοιβή τους για την απασχόληση κατά την αργία θεωρείται ότι περιλαμβάνεται στον μηνιαίο μισθό τους και β) αν πρόκειται για επιχειρήσεις που αργούν κατά τις Κυριακές και ημέρες αργίας, οι αμειβόμενοι με μηνιαίο μισθό θα λάβουν εκτός από την προσαύξηση 75% στο νόμιμο μισθό και το 1/25 του συνήθως καταβαλλόμενου μισθού τους.

Σύμφωνα δε με την με αριθμό Εγκ. 101710/29-10-66 Εγκύκλιο του Υπουργείου Εργασίας ορίζεται ότι: «Περαιτέρω υπό του διατάγματος (Β.Δ. 748/1966) ρυθμίζονται τα της αναπαύσεως των μισθωτών και μη λειτουργίας των επιχειρήσεων, εκμεταλλεύσεων και εργασιών εν γένει καθ' ορισμένες ημέρας επετείων θρησκευτικών, εθνικών ή άλλων εορτών (...) Όσα εν τοις προηγούμενοις ελέχθησαν περί της απασχολήσεως ορισμένων κατηγοριών μισθωτών και λειτουργίας ορισμένων κατηγοριών επιχειρήσεων, εκμεταλλεύσεων και εργασιών εν γένει κατά τις Κυριακές ισχύουν και εφαρμόζονται και δια της ημέρας αργίας (γενικές και πρόσθετες), με τη διαφορά ότι εις τους επιτρεπώς απασχολούμενους κατά τις ημέρες αργίας μισθωτών, **δεν παρέχεται**, συμφώνως άλλως τε προς τα μέχρι τούδε ισχύοντα **αναπληρωματική ανάπαυση κατ' άλλη μέρα**, εκτός βεβαίως, αν αντιθέτως προβλέπεται υπό κανονισμών, συλλογικών συμβάσεων εργασίας, εθίμων ή της ατομικής συμφωνίας» (Δ.Ε.Ν. 74/2018 σελ. 653 επ.).

Δ.- Από την επισκόπηση των παραπάνω διατάξεων γίνεται αντιληπτό ότι στις επιχειρήσεις για τις οποίες απαγορεύεται η λειτουργία και η απασχόληση των εργαζομένων τους κατά τις Κυριακές και τις αργίες, το ρεπό (ανάπαυση) των εργαζομένων θα πρέπει να προγραμματίζεται σε ημέρα κατά την οποία ο μισθωτός νόμιμα θα εργαζόταν. Εφόσον λοιπόν για τους εργαζόμενους αυτούς, οι Κυριακές και οι εξαιρέσιμες εορτές δεν είναι εργάσιμες ημέρες, δεν θα πρέπει και η εβδομαδιαία ανάπαυσή τους (ρεπό) να προγραμματίζεται για τις ημέρες

αυτές. Εάν πρόκειται δηλαδή για επιχειρήσεις υπαγόμενες στις διατάξεις περί αργίας κατά την Κυριακή ή κατά τις ημέρες εξαιρέσιμων εορτών, η ημέρα αναπαύσεως θα πρέπει να καθορίζεται σε ώρες και ημέρες κατά τις οποίες ο μισθωτός θα εκτελούσε πράγματι υπηρεσία, εάν δεν μεσολαβούσε, ως προς αυτόν, η εβδομαδιαία ανάπαυση.

Τα παραπάνω ισχύουν, για την ταυτότητα του νομικού λόγου, και για ημέρα εβδομαδιαίας αναπαύσεως που οφείλεται λόγω εφαρμογής του συστήματος 5νθημέρου εργασίας (ανάπαυση κατά την 6η ημέρα της εβδομάδος). Σύμφωνα με τα ανωτέρω, δεν πρέπει να προγραμματίζεται από τον εργοδότη η ημέρα εβδομαδιαίας ανάπαυσης ή αναπληρωματικής ανάπαυσης σε ημέρα, κατά την οποία ο μισθωτός δεν θα παρείχε εργασία.

Τα ανωτέρω δεν αφορούν τις εξαιρούμενες από την απαγόρευση λειτουργίας και απασχολήσεως των μισθωτών διατάξεις του Β.Δ. επιχειρήσεις και εργασίες. Οι εξαιρέσεις αναφέρονται στα άρθρα 2, 7 και 9 του Β.Δ. 748/66. Για τις επιχειρήσεις που επιτρέπεται η λειτουργία τους και η απασχόληση των εργαζομένων κατά τις Κυριακές και αργίες, επιτρέπεται να ορίζονται ως ρεπό οι ημέρες αργιών και Κυριακών. Στις εξαιρούμενες επιχειρήσεις πρέπει να εξασφαλίζεται καθημερινώς και αδιαλείπτως η λειτουργία και ως εκ τούτου υπάρχει ανάγκη να απασχολούνται καθ' όλες τις ημέρες μισθωτοί, τηρουμένων βεβαίως των διατάξεων περί αναπαύσεως κατά μία ημέρα την εβδομάδα όταν τηρείται εξαήμερο σύστημα εργασίας ή κατά δύο ημέρες την εβδομάδα όταν υπάρχει πενθήμερο σύστημα εργασίας.

Συνεπώς για τον εργαζόμενο στις επιχειρήσεις αυτές μπορεί να είναι κατά το πρόγραμμα εργασίας εργάσιμη ημέρα και η Κυριακή, και οι εξαιρέσιμες ημέρες εορτών (25η Μαρτίου, 1η Μαΐου, Δευτέρα ημέρα του Πάσχα, 15η Αυγούστου, 28η Οκτωβρίου και 25 και 26η Δεκεμβρίου). Ως έχουσες τον χαρακτήρα των «εργασίμων» (κατά το πρόγραμμα) ημερών, και οι ανωτέρω 7 αργίες, όπως και οι Κυριακές μπορούν να περιλαμβάνονται στις ημέρες κατά τις οποίες χορηγείται ρεπό στον εργαζόμενο.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 10, παρ.3, του ΒΔ 748/1966 ορίζεται ότι: «Στις περιπτώσεις των επιχειρήσεων που επιτρέπεται η λειτουργία τους και η απασχόληση των εργαζομένων κατά τις Κυριακές και αργίες, ανά περίοδο 7 εβδομάδων η μία (1) αναπληρωματική ανάπαυση πρέπει να συμπίπτει με ημέρα Κυριακή, εκτός αν από τα

εφαρμοζόμενα προγράμματα εργασίας εξασφαλίζονται επτά (7) αναπαύσεις κατά ημέρα Κυριακή εντός του έτους». Από τα παραπάνω προκύπτει ότι δεν επιτρέπεται ο εργαζόμενος να απασχολείται συνεχόμενα επί επτά ημέρες την εβδομάδα (Δευτέρα ως Κυριακή), είτε αφορά τις επιχειρήσεις που επιτρέπεται να λειτουργήσουν Κυριακές και Αργίες, είτε ασφαλώς αυτές που δεν επιτρέπεται η λειτουργία τους κατά τις ημέρες αυτές. Εξαίρεση σχετικά με την συνεχόμενη απασχόληση κατά επτά ημέρες την εβδομάδα, θέτει η διάταξη του άρθρου 10 παρ. 4 του Β.Δ 748/1966, αυστηρά όμως υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπει η εν λόγω διάταξη. Σύμφωνα με την διάταξη, για τους μισθωτούς του Δημοσίου και Ν.Π.Δ.Δ., των επιχειρήσεων ή εκμεταλλεύσεων του Δημοσίου ή Ν.Π.Δ.Δ. ή Κοινής Ωφέλειας, καθώς επίσης και σε επιχειρήσεις που απασχολούν ένα (1) μόνο μισθωτό ορισμένης ειδικότητας (αδυναμία αντικατάστασης) μπορεί αντί της αναπληρωματικής εβδομαδιαίας ανάπαυσης, κατόπιν σχετικής άδειας της αρμόδιας υπηρεσίας του ΣΕΠΕ (η οποία χορηγείται μετά από προηγούμενη διαπίστωση της αδυναμίας χορήγησης αναπληρωματικής εβδομαδιαίας ανάπαυσης) να χορηγούνται ανά περίοδο τεσσάρων μηνών, συνεχείς ημέρες άδειας απουσίας (συμψηφιστική άδεια) ίσες προς τον αριθμό των Κυριακών, κατά τις οποίες απασχολήθηκε ο μισθωτός. Χωρίς την προβλεπόμενη άδεια δεν είναι νόμιμη η διευθέτηση των εβδομαδιαίων αναπαύσεων με τον ανωτέρω τρόπο, ενώ η σχετική διάταξη δεν παρέχει την δυνατότητα να πραγματοποιούνται οι ημέρες ανάπαυσης κάθε μήνα σωρευτικά. Σε καμία περίπτωση δεν είναι επιτρεπτή η συνεχόμενη εργασία χωρίς την χορήγηση εβδομαδιαίων αναπαύσεων, ακόμα και αν αφορά συγκεκριμένα περιορισμένο χρονικό διάστημα, ή παρέχεται συνεχόμενη εργασία με σκοπό να λάβει ο εργαζόμενος αργότερα συνεχόμενες αναπαύσεις, καθόσον τα συστήματα αυτά της οργάνωσης του χρόνου εργασίας βρίσκονται εκτός του θεσμικού πλαισίου του άρθρου 42 του Ν. 3986/2011 και αντίκεινται σε διατάξεις αναγκαστικού δικαίου που αφορούν την ανάπαυση του μισθωτού (Β.Δ 748/1966, άρθρο 5 του Π.Δ 88/1999).

Ε.- Συμπερασματικά, στις εξαιρούμενες επιχειρήσεις, στις οποίες πρέπει να εξασφαλίζεται καθημερινώς και αδιαλείπτως η λειτουργία και

ως εκ τούτου υπάρχει ανάγκη να απασχολούνται καθ' όλες τις ημέρες μισθωτοί, πρέπει να χορηγούνται αναπαύσεις κατά μία ημέρα την εβδομάδα όταν τηρείται εξαήμερο σύστημα εργασίας ή **κατά δύο ημέρες την εβδομάδα όταν υπάρχει πενθήμερο σύστημα εργασίας, ήτοι δηλαδή συνολικά 104 το χρόνο.**

Για τη Νομική Υπηρεσία

ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΚΟΥΦΑΡΗΣ
Νομικός Σύμβουλος Ο.Α.Σ.Θ.